

VOJENSKÉ ROZHLEDY

ČÍSLO 9.

ROČNÍK XV.

ZÁŘÍ 1934

ČÁST VŠEOBECNÁ

Redaktoři: Brig. gen. Jiří Birula a podplukovník gšt. František Pobunek.

Plukovník gšt. Ladislav Kotík:

Střetný boj.

Úvod.¹⁾

Střetný boj neboli podle nejnověji stanovené terminologie, střetnutí, se vyvine z vůle obou protivníků jíti vpřed. Dnes, při každodenním technickém pokroku, je střetný boj jistě velikým problémem. A můžeme se ptáti, není-li tento způsob boje tak, jak jsme si zvykli o něm uvažovat, již věcí minulosti.

Mějme na mysli, jaký vliv měla na střetný boj na počátku války 1914 nedokonalost letectva, radiotelegrafie, dělostřelectvo, těžké kulomety atd.

A dnes? Neobyčejně vyspělé letectvo zvědné, bitevní, jezdeckto vedené správně ke službě přezvědné, veliká hodnota motorisace a mechanisace vůbec, zdokonalení pojitků, radiotelegrafie a na konec značně zesílená hodnota pěchoty a jejich samočinných zbraní nám dává otázku, zda jest ještě možné, aby dvě vyšší jednotky na sebe narazily za okolností bojů z počátku války.

Domnívám se, že oba soupeři budou mít o sobě navzájem mnohem přesnější zprávy než dříve. Překvapení, u střetného boje tolik obávané, bude částečně odstraněno, a střetný boj provedou v rámci velkých operací snad jen rychlé vyšší jednotky, o jejichž organizaci se nyní pracuje ve všech armádách. Nelze však přes to vyloučiti možnost střetnutí za okolností, jimž jsme byli dosud zvyklí, hlavně pokud jde o určité zásahy během bitvy jak s hlediska vyššího, tak i s hlediska taktických a manévrových jednotek.

Důležitost studia střetného boje.

Střetný boj vyžaduje, více než každá jiná operace, aby jej velitelé všech stupňů studovali co nejpečlivěji.

Setkáme se zde s nejmenším počtem pevných základů pro rozhodnutí. Velitel se rozhoduje podle určitých předpokladů, utvořených na základě studia úkolu i terénu.

¹⁾ Úvodní článek k velitelskému cvičení na téma „Střetnutí“, které bude postupně probráno v Cvičebních listech podle způsobu loňského cvičení o ústupu ve dne. (Pozn. red.)

Schází mu však ostatní prvky: přesnější znalost nepřátelské situace, zkušenosti o způsobu, jakým nepřítel projevuje svou vůli, vědomost o metodách používání jednotlivých složek a zbraní nepřítelem.

Je sice pravda, že úkol je vždy hlavním prvkem, vedoucí ideou, ale ona nejistota o nepříteli uvede přece velitele často do rozpaků. Rozpaky znamenají však slabost, která dává nepříteli možnost převzít iniciativu do svých rukou. A tu je již zárodek našeho neúspěchu. Nepřítel má úplnou volnost a jeho plán bude se vyvíjet podle stejného myšlenkového rozboru jako náš. Můžeme jenom předpokládat jeho manévry a z toho kombinovat postupné situace. Na všechny tyto situace, které mohou nastati, musí být velitel vždy důkladně připraven.

Máme tedy před sebou problém obsahující největší koeficient nejistoty při rozhodování, spojený s větší volností v provádění.

Za operací proti nepříteli v postavení, ať jde o akci útočnou nebo obrannou, setkáváme se sice s několika neznámými, máme však poměrně dosti prvků pro svá rozhodnutí.

Konečně i úkol sám je dán mnohem přesněji a je lépe vyhraněn. Je to pochopitelné: vycházíme z přesnější znalosti celkové situace tím, že máme před sebou nepřítele ustáleného na terénu, ať už z jeho vlastní vůle, nebo že jsme si ustálenou situaci sami svými předvoji připravili.

Jsou to akce s pevnějšími základy, které neobsahují tak velké procento rizika a možnosti překvapení, jak tomu bude za nejasné situace v střetném boji, kdy nevíme, kde se s nepřítelem střetneme.

Aby velitel nešel do neznáma, musí si utvořit plán, jehož hlavním cílem bude vyhledat si bojiště, t. j. dosáhnouti prostoru, kde chce a může za nejvýhodnějších podmínek svést boj.

Úkol daný v střetném boji, ač jasný, jak vždy býti má, může vésti velitele k volnějšímu výkladu a situace si může vynutit i jeho změnu, ovšem časově omezenou, neboť úkol je prvek stálý a neproměnný.

Tuto změnu úkolu provede výkonný velitel — jsa k ní donucen okolnostmi — a postaví nadřízeného před hotovou událost, která mu bude tím méně milá, čím méně na ni byl připraven a čím méně je v souladu s jeho celkovým pojetím prováděné operace.

Aby riziko takových opatření učiněných podřízenými bylo co nejmenší, musí si velitel připravit a dobře promyslet celý plán, záležející hlavně ve volbě výhodného bojiště; musí se postarat o to, aby měl vždy zprávy o nepříteli a o vlastní situaci, aby měl zabezpečeno dobře fungující spojení se skupinami operujícími v jednotlivých směrech.

Nadřízený velitelé musí vždy předem informovat své podřízené o tom, jak si představují postupně provádění celkového předem pojatého manévru, t. j. nastínit reakce na jednotlivé události. Vedení touto informací, budou podřízení směřovati k dosažení takové situace, z níž by mohli úspěšně pokračovat v duchu úkolu a cíle celkové operace.

Z toho, že velitel dostane úkol prostorově hluboký, že se mu ponechá v provádění značná volnost, plyne, že může být postaven do takové situace, kde se bude musit rozhodnouti buď k obraně nebo k útoku. Rozhodnutí,

kteřé v takovém okamžiku učiní, bude mít velký vliv na další provádění úkolu.

Této volnosti v rozhodování výkonných velitelů nelze se vyhnouti, nechtěme-li úzkostlivým vedením podřízených způsobiti ztrátu času, v střetném boji tak zhoubnou. Ztráta času u nás znamená pro nepřítele velký zisk a může mu dát do rukou celou iniciativu boje, již budeme pak velmi těžko dobývat.

Je tedy rozhodování výkonných velitelů v střetném boji nejvýš důležité pro celou operaci. Proto zasluhuje a vyžaduje studium střetného boje zvláštní pozornosti velitelů všech stupňů, hlavně u pěchoty. Na situaci, kterou oni vytvoří, bude záviset další vývoj manévru a často celého podniku.

I. Charakteristika střetného boje.

1. Střetný boj vyžaduje uplatnění, aby velitel projevilsvou vůli daleko dopředu. Tuto vůli vyjádří velitel dobře promyšlenou a předem pojatou myšlenkou manévru. Zde více než kde jinde je nutno vědět: c o c h c i, k d e a j a k c h c i.

Odpověď na tyto otázky dá velitel stanovením úkolu podřízeným, a to tak, že se neomezí jen na vyjádření úkolu tak, jak tomu bývá za operací jednotek včleněných; také nebude moci zabíhat do podrobností prováděcích, neboť by se mohlo snadno státi, že by se po některých událostech nedaly vůbec provést, čímž by vznikla nedůvěra k nadřízenému a nastal zmatek v provádění. V střetném boji jde o úkol vymezený do značné hloubky. Aby podřízení velitelé mohli uplatňovat svou iniciativu ve smyslu kladném, musí znát jednotlivé předpoklady svého nadřízeného velitele o situaci a způsob, jak hodlá na tyto situace reagovat, t. j. jaký vývoj zamýšlí dát akci, směřující k vytčenému cíli.

Nestačí jen vyjmenovat předpoklady, s nimiž se můžeme střetnouti. Velitel musí být také připraven na nový manévr, t. j. musí mít p r o k a ŝ d ý předpoklad sestavu, z níž by bylo lze pokračovat ve vývoji předsevzatého úmyslu a uskutečňovat novou vůli.

Pohotovost sestavy, t. j. je-li sestava vždy připravena účelně reagovat na nastalou situaci, poskytuje zisk časový a tedy je prvkem úspěchu. Budou-li podřízení velitelé znát úmysly nadřízeného, budou také moci uplatňovat v jeho duchu svou iniciativu, tedy budou s e s t a v u v a l n ý c h v o j ů připravovat. Všechna jejich rozhodnutí budou vedena vůdčí myšlenkou nadřízeného.

2. Z toho plyne volnost, již musíme ponechat podřízeným velitelům. Má-li však podřízený volnost a má-li účelně připravovat předem pojatý manévr svého nadřízeného, musí k tomu mít také dostatečné a účelné prostředky.

3. Nejasnost počáteční situace nesmí vésti k nečinnosti a překvapení. Překvapení je, zvláště v střetném boji, největším nepřítelem vůle. Proto se musí každý proti tomuto zlu dobře opatřiti.

Podřízení musí dostat takové prostředky, aby, použijí-li jich účelně, nemohli býti překvapeni (prostředky rychlé a pohyblivé), aby snad překvapením jedné části sil nebyl ohrožen celkový manévru.

Je tedy jasné, že velitel celku musí uvést v činnost všechny zpravodajské prostředky, které má po ruce. Jedním z nejdůležitějších je letectvo; k němu se druží spojení, které bude velmi důležitým zpravodajským prostředkem, a to nejen spojení s vlastními vojsky, nýbrž také se sousedy.

Letec bude podávat zprávy dvojí:

1. jednak veliteli celku o pohybech nepřátelských valných vojsk, velmi důležité pro rozhodování o celkovém manévru a o jeho modulaci;
2. jednak vojskům, t. j. v prospěch manévru čelních jednotek (úkoly bojové).

O počínání čelních prvků po prvním střetnutí s nepřítelem a o vývoji situace na frontě musí býti velitel rychle zpraven. Jen tak bude s to učinit včas náležité dispoziční opatření pro koordinaci činnosti čelních jednotek, jednak pro event. zásah prostředky, které si zatím ponechal.

3. Nepřítel, o němž máme s počátku jen velmi kusé zprávy časové i prostorové, má úplnou volnost jednání. Přes to však je nutno rozhodnout se o manévru proti němu.

Podkladem pro rozhodnutí bude jen úkol, vlastní situace a terén. Na př.:

krýti určitá komunikační, průmyslová neb jiná střediska;

zabezpečit si terénně vývoj manévru, jako: vyrazení ze soutěsky, přechod vodních toků, získat vhodné podmínky pro boj (pozorovatelný, palebné základny atd.);

přivést nepřítele do takové situace, aby se vlastní operace mohly slibně vyvíjet podle plánu předem pojatého;

mít v určitém okamžiku a v určitém prostoru vojska pohotova tak, aby mohla s vyhlídkou na úspěch zahájit předvídané operace.

Z toho vidíme, že úkol, vlastní situace a terén nám poskytnou určitá pevnější data pro studium provedení manévru.

Situaci bude tedy nutno nepříteli vnutit vzhledem k účelu operace, danému úkolu a terénu.

Vidíme ihned, jak delikátní bude určovat úkoly podřízeným, zladit činnost jednotlivých skupin vzhledem k zamýšlenému manévru celku a že pro počáteční nejistotu bude nutno ponechat podřízeným velikou iniciativu v provádění.

II. Výkonní velitelé.

To, co bylo uvedeno výše, nesmí vésti k tomu, aby si podřízení velitelé počínali bez ohledu na celek. Veškerá jejich rozhodnutí musí vždy odpovídat celkovému pojetí manévru, který svou činností, svými zásahy připravují.

Musí mít stále na zřeteli úkol, který jim byl svěřen. Zde však nestačí říci jen to, co se od nich požaduje, nýbrž je nutno jim říci proč.

Toto „proč“ nelze ani dost zdůraznit. Je to jediný údaj, který povede podřízené k uplatňování zdravé iniciativy. Svou iniciativou musí podřízený velitelé přivést nepřítele do situace pro nás prostorově i časově tak výhodné, aby se předvídaný manévř mohl vyvíjet bez překážek.

Výkonní velitelé musí takřka předcházeti zprávy o nepříteli. Má to být jakési hypnotisování nepřítele. V každém počinání se uplatňuje zákon přírody, že tlak budí protitlak.

Příprava manévru v střetném boji záleží v tom, že svádíme nepřítele tam, kde jej chceme pro potřebu svého manévru prostorově a časově mít.

Úzké zarámování do určitého způsobu provedení musí zvláště v střetném boji ustoupiti pružnosti. Vojska budou sice vedena metodicky, neboť metoda znamená pořádek, avšak metoda se nesmí zvrátit ve ztrnulost.

Jde hlavně o pružnost sestavy vojsk, jasné vyjádření svěřených úkolů vedoucích k jedinému cíli, pružnost postupných cílů a hranic pásem působnosti. Úkoly, hlavně pokud jde o provedení, musí býti dány tak, aby podřízeným velitelům byl ponechán dostatek volnosti k nasazení určitých prostředků, byť se i zdálo, že jsou překročeny meze působnosti.

Znamená dále ponechat podřízeným úplnou volnost volby způsobu manévru k dosažení cíle vytčeného nadřízeným velitelem.

Sestava musí tedy býti vždy tak pružná, aby vyhovovala všem eventualitám boje a hlavně aby připravovala postupné provádění celkového manévru, založeného na úkolu, předpokladech o činnosti nepřítele a terénu.

K uskutečnění daných předpokladů musí směřovat všichni podřízení; musí mít vždy na zřeteli, aby byli v určitém prostoru a čase s to pokračovat v svěřeném úkolu v duchu celku.

Není možno vypočíst všechny předpoklady. Přece však je nutno logickým rozbořem pravděpodobností nepřátelského manévru založiti na nich celkový manévř vlastní s hlavním zřetelem na ten z předpokladů, který by byl pro nás nejnebezpečnější.

Hlavní velitelova činnost při sdělávání plánu manévru bude záležeti v tom, že správně zhodnotí jednotlivé skupiny předpokladů o nepřátelské činnosti a upraví podle toho způsob reakce.

Tento způsob reakce, předvídaný velitelem, musí se právě vyznačovat onou vhodně upravenou volností zásahu podřízených.

Jsou-li jednotlivé skupiny předpokladů dobře voleny a je-li pro každou z nich předvídána vhodná reakce vlastním manévrem, mohou výkonní velitelé v tomto rámci volit odpovídající sestavu tak, aby nebyli překvapeni.

Tyto předpoklady budou odpovídat určitým možnostem nepřítele v určitém terénu.

Docházíme k metodice postupu proti nepříteli, neboli k určování postupných cílů, nebo jak jindy říkáme, plánu pro dobytí terénu.

Postupné cíle v střetném boji budou určeny prostory odpovídajícími jednotlivým předpokladům o nepřátelské činnosti.

Manévr pro dobývání těchto prostorů musí být velitelem vždy určen, aby výkonní velitelé mohli v duchu celkového pojetí vyvíjet svou iniciativu, t. j. aby svými rozhodnutími připravovali uskutečnění celkového manévru.

Postupné cíle spojující jednotlivé prostory, jichž dobytí bylo svěřeno té oné skupině, budou mít ve smyslu lineárního určování v ý z n a m p o ř á d k o v ý, který se uplatní hlavně při nutném zásahu dělostřelectva, resp. při pokračování v postupu.

To však neznamená, že cíle budou časově a prostorově nepřekročitelnou hrází. I zde musí výkonní velitelé jednat iniciativně podle situace a využít v prospěch budoucího postupu všech výhod. Při tom však musí mít na zřeteli, aby celková sestava neztratila celistvost, t. j. nesmějí připustit, aby se rozdrobila a stala nezpůsobilou vystupovat jako celek.

Staví se nám tedy v popředí úprava vzájemného souladu jednotlivých skupin. Tento zřetel musí mít vždy na mysli nadřízený velitel, jakož i jednotliví velitelé skupin.

V z á j e m n ý s o u l a d jednotlivých skupin upraví velitel u r č e n í m s m ě r ů a stálou péčí o zprávy od sousedů.

Operační směr vyjadřuje hrubé rysy celého manévru. Podél těchto směrů, určených a nařízených velitelem celku, vyvíjejí jednotlivé skupiny svůj manévr a uplatňují svou iniciativu. Směry dané skupinám mají zaručovat stálý soulad mezi operacemi těchto skupin.

P á s m o p ů s o b n o s t i nemá již — hlavně v střetném boji — takové důležitosti. Pásma ohraničují sice odpovědnost velitelů skupin do šířky, ale hranice jejich netvoří v sestavě neproniknutelnou hráz. Manévr v střetném boji bude u jednotlivých skupin někdy vyžadovati vybočení z určených pásem činnosti.

Často se stane, že jedna skupina nebude schopna postupu pro silný odpor nepřítele. Tu v duchu celkového pojetí manévru, který je jednotlivým velitelům skupin vžit, bude nutná pomoc skupiny sousední, a to i z iniciativy jejího velitele. Nesmí se tedy soused rozpakovat zasáhnout v prospěch souseda i mimo hranice svého pásma činnosti. V takových případech se zavede opět pořádek na nejbližší příštím cíli.

Toť nový důkaz, že cíl vyjádřený jako čára v terénu, je prostředek k udržení nebo opětovnému zavedení pořádku (k lepšímu zladění činnosti jednotlivých skupin).

S e s t a v a pak se nám jeví jako prostředek manévrový, neboť kromě výhody celkového pořádku, připravuje vývoj manévru jak předem pojatého, tak i onoho, který by byl předvoji připraven nebo okolnostmi vnucen!

Musí tedy sestava vyhovovati jak celkové koncepci manévru, tak i možnosti reagovati na situaci událostmi vnucenou.

★

Zdůraznili jsme, že v střetném boji mohou nastat četná překvapení. Abychom jim čelili, učinili jsme různá opatření v sestavě. Jde o získání časového náskoku nad nepřítelem. Z toho plyne nutnost ponechat iniciativu podřízeným. Má-li se iniciativa projevit včas, musí velitel mít k dispozici prostředky, které ho zpraví o tom, co se děje, a dále prostředky k rychlému zásahu.

Velitel vybaví tedy skupiny tak, aby byly v rámci daného jim úkolu soběstačné a aby nemohly být překvapeny.

Na druhé straně nutnost zásahu pro vedení celkové akce v duchu myšlenky předem pojaté bude vyžadovat, aby také řídicí velitel (divise) měl v ruce tolik prostředků a možností, aby jimi mohl včasným zásahem vyjádřit celou koncepci své myšlenky manévru.

Nejistota situace mluví pro to, aby si velitel ponechal veliké zálohy, jimiž by pak dal důraz manévru, a aby měl dobře fungující spojení s veliteli skupin.

Princip velikých záloh se uplatní také v jednotlivých skupinách.

Viděli jsme, že jednou z charakteristik střetného boje je nedostatek zpráv a k němu se družící možnost překvapení.

Kromě úkolů svěřených letectvu a jezdecku musí i jednotlivé skupiny být vybaveny takovými prostředky, aby dodáváním včasných zpráv a činností předvojů mohla být připravena a přivedena sestava k akci, kterou situace vyžaduje.

Jde tedy o vyslání silných PO. podporovaných předvoji vybavenými pro časově ohraničený samostatný boj.

Takové zpravodajské a bojové prostředky budou moci získat valným silám čas, aby se řádně, t. j. v pravý čas a na vhodném místě, připravily k zásahu.

Nejasnost situace, nutnost rychlého jednání a obavy před překvapením nás nutí, abychom vyslali kupředu lehké průzkumné prvky. Těmto částicím bude však výhodné dát takovou sílu, aby mohly po určitý čas — až do příchodu předvojů — nepřítele alespoň zdržovat. Zde se nám jeví okamžik ze všech nejděležitější: rozhodnouti se či ne pro zásah valných sil.

Velitel musí být velmi opatrný, aby svým ukvapeným rozhodnutím své síly nevydal před časem a aby tak nepodporoval event. manévru nepřítele.

Jakmile dojde k střetnutí čelních jednotek, nutno uplatnit důkladněji metodiku, již jsme zvyklí při útocích proti nepříteli v postavení.

Zásahem předvojů budeme hledat další zprávy o nepřátelské situaci a budeme připravovat zásah valných sil.

Předvoje buď zesílí vysunutý sled anebo se připraví na výhodných místech, aby jej podchytily a účastnily se pak s ním nebo bez něho útoku. Bude to — teoreticky — zahajovací boj neboli akce zesílených předvojů, aby se zjistilo, koho a kolik máme před sebou a aby se připravil vhodný zásah valných vojsk.

Úkolem předvojů bude: poznat nepřítele a připravit zásah valných sil prostorově, t. j. dobytím určitých míst výhodných anebo nutných k zdárnému rozvinutí valných sil a k zahájení hlavního útoku.

*

Došli jsme do situace, za níž se chováme jako v normálním útoku. Velitel celku přejímá plně vedení boje do svých rukou.

Ovšemže se jeho zásah projeví už v úkolech svěřených předvojům, aby mohly vésti své akce v prospěch přípravy zasazení valných sil. Nicméně

nebudou velitelé úzce vázáni na provedení, nýbrž dostanou úkoly směřující k jedinému cíli a v jejich mezích bude jim ponechána opět určitá volnost, která však už nebude tak velká jako před střetnutím.

Schematicky se jeví celý problém velení v střetném boji takto: s počátku úplná decentralisace, potom částečná centralisace a konečně úplná centralisace.

Tak jako u pěchoty musí se také u dělostřelectva operace v střetném boji vyznačovat pružností sestavy a decentralisováním velení až do úplné centralisace za útoku.

PO. budou mít často četu děl a předvoje budou mít část dělostřelectva.

Tímto způsobem zabezpečíme bojovou sílu těchto částí, které mají za úkol připravit zásah valných sil.

Od prvních zpráv o dotyku budeme udržovat dělostřelectvo v tak pružné sestavě, aby mohlo podle okolností i celé zasáhnouti do bojů předvojů.

*

Vzhledem k nutnosti dát podřízeným velitelům všech stupňů velikou iniciativu, vnucuje se nám požadavek nadprůměrné vyspělosti velitelského sboru. Uplatňovat šťastnou iniciativu v duchu celkového manévru je možné jen tehdy, když všichni velitelé budou mít dokonalé vědomosti taktické i technické.

Avšak nezdá se, že by stačily jen tyto profesionální vědomosti. Jsou zde ještě velmi závažné vlastností charakteru, kterých je potřebí. Charakterové vlastnosti velitelů, jako rozvaha a klid, energie, chuť k odpovědnosti, láska k věci a autokritika doplňují vědomosti profesionální. Jen o takových velitelích lze říci, že jsou kvalifikováni.

Autokritika uchrání často od ukvapeného rozhodnutí a zbytečných ztrát.

Známe z poslední světové války velitele, jimž se říkalo „neohrožení“ jenom proto, že se, děj se co děj, vrhli do útoku, aby si získali pověst osobní statečnosti. Avšak taková neohroženost, taková statečnost hraničila často s nesvědomitostí; ztráty za podobných akcí jsou nám dostatečnou výstrahou. Velitel musí při vši rozhodnosti mít velikou dávku citu. Cit musí však býti dobře včleněn do celkové charakterové soustavy vojáka-velitele. Nesmí vrcholit v slabosti a nerozhodnosti. To by byl druhý extrém, neméně zhoubný.

Zdar střetného boje závisí nejen na vědomostech profesionálních, nýbrž také na osobních velitelských vlastnostech, které za této operace mohou býti často rozhodující.
